

Szegedi emlékek

Játszottam, tanulhattam... a gazdasággal

Papp Éva, a Víg-színház tagja „muszájból” került a Szegedi Nemzeti Színházhoz. 1961-ben, amikor a főiskolát befejezte, még minden kötelező volt a színészek kötelező volt két évet vidéki színházban tölteni. A kötelező dolgoktól minden ember húzódozik, ez alól a színész sem kivétel. Ott Szegedre helyezték, és egyáltalán nem ugrált a boldogságtól. Másodéves főiskolás korától rendszeresen filmezett, többek közt ő játszotta a *Megöltek egy lányt* és az *Akiket a pacsirta elcsússz* című filmek főszerepét. A vidéki színészet egyáltalán nem vonzotta.

Miután Szegedre került, még játszott egy filmben, a *Megszállottakban*, aztán még Pestre nem került, egyben sem. Vidékről — tudott dolgozni — sokkal nehezebb filmmezni. Meg aztán a fogadtatás sem volt valami fényes Szegeden. Még a színház épületében sem vitték körül, nem érezte, hogy különösebben foglalkoznának vele.

— Mi még nem voltunk olyan talpraesettek — mondja Papp Éva —, mint amilyenek a mai főiskolások. Nem voltunk úgy benne az életben, sokkal inkább kez-

dőnek éreztük magunkat, mint a maiak. Aztán legnagyobb meglepetésemre első szerepnek a Rómeó és Júlia Júliáját osztották rám! Ez rossz is volt, jó is volt, nem is álmódottam arról, hogy ezt fogom eljátszani, én még nem láttam fiatal színésznőt, aki ezzel a szereppel boldogulni volna, de idősebbet se nagyon. A kritika és a közönség azonban jól fogadta az előadást. Talán közrejátszott ebben az is, hogy a filmekből a közönség jól ismert engem is és Mécs Károlyt is, aki évfolyamtársam volt a főiskolán, s akivel együtt jöttünk Szegedre.

Két évig volt „szegedi színésznő” Papp Éva. Ez idő alatt sok nagy feladatot kapott. Az Aranyemberben Noémi volt, főszerepet játszott Capek A rabló című darabjában, számtalan zenés-táncos vígjátékban.

— Jó volt, mert az ember mindig színpadon volt, és jó szerepekben!

Talán ez lehetne a szegedi két év summája is, ez a mondat, mert Papp Éva igazán sohasem honosodott meg Szegeden. Jó volt ott, hogy sokat játszott, jó és változatos szerepekben, igen, ez szakmailag sokat jelentett, de mégis: ő az az ember, akinek nem tetszett maga a város sem.

— A szabályos, egyenes utcák nem voltak otthonomnak. Olyan Szeged, mint amikor valaki felveszi az ünneplős ruháját, s felszegett fejével, egyenes derékkal tetszeleg magának és mindenkinek. Nem szerettem a várost.

Természetes tehát, hogy örült, amikor a budapesti Nemzeti Színház meghívta vendégszerepelnéi falai közé, s utána le is szerződött tagnak. Hat fiatalot hívott meg akkor színpadára a budapesti Nemzeti, ám mielőtt odakerültek igazgatócsere történt, és az új igazgató, Both Béla bejelentette, hogy nem tart igényt az ő munkájukra, szerepre ne számítsanak. Erre volt, aki gyorsan vidékre szerződött, s ma is ott játszik, volt aki a Nemzetinél maradt, mint Papp Éva is, s várt, várt, anélkül, hogy játszhatott volna. A művész nő a Víg-színházba járt vendégszerepelnéi, aztán 1966-ban ez a színház le is szerződött.

— Ha tudom — mondja az Astória kávéház legcselembérmében —, hogy így sikerül a Nemzeti, inkább Szegeden maradtam volna. Ott legalább játszottam, színpadon voltam, tanulhattam. Színészileg gazdagabb életem lett volna...

De Szegeden, mióta eljött onnan, azóta sem járt. A Gyulai Várjátékokon háromszor is szerepelt, Szegeden egyszer sem. Ő az, akit ez a „vidéki főváros” nem tudott megragadni. Ilyen is van.

Gulay István

Régi időkbe nyúlunk vissza, még az átszervezéshez, Szatymazon hosszú ideig nem tudtak mit kezdeni a kisparaszti telepítési szörnyűgyümölcsösökkel. Az átszervezés követően rengeteg volt a pártoló tag, évekig alig-alig telepítettek a termelőszövetkezetek nagyzütemi táblákat, családi művelésre adták ki a szőlőt és a gyümölcsösöt. Sajátosságok helyett alakult ki napjainkig, a három szatymazi termelőszövetkezet nem fényeskedik, nem tartozik a megye legjobb gazdaságai közé, egyik-másik évben beüt mérleghiány, szanalás, ugyanakkor meglehetősen gazdag a tagság. Felületesen ítéve könnyen rászokhatnánk, nem sokat haladtak, fejlődtek a nagyzütemek, bár kétségtelen, a szövetkezeti alapot, vagyont többszöröseire fejlesztették, de a határ most is ezeraró, alig találtunk nagyzütemi táblákat, nagyzütemi telepítéseket, s azok sem dicsekednek vajmi gondos törődésről, hozzáértéssel.

Határozatok

A Homokgyöngye Termelőszövetkezet tavaly szánták. A vezetőség több határozatot hozott a földhasználati kapcsolatban, s nem utolsósorban figyelembe véve a munkaerőhelyzetet. Füz Ferenc térszelnök a következőket mondja erről:

— Rendezni szeretnénk végül vegyesművelésű területeinket. Ez több évig tartó folyamat. Előszörban nagyzütemi táblák kialakítására törekszünk, ami azzal jár, hogy az öreg ültetvényeket előbb-utóbb kitépítjük. Szükséges ez azért is, mert sokhelyen fekete telepítést vettünk észre, a háztájiak ezekben a szorványgyümölcsösökben krumplit vetettek, közben telepítettek és csak két év múlva vették észre, amikor már nem is segíthetünk. Köztudott az is, hogy ezekben a szőlőkben, gyümölcsösökben leginkább napszámokkal dolgoztak a gazdák, napi 150 forint, nagy nyelet pálinka, bor egész napra, amennyi jólesik. Ezzel mi nem tudunk versenyezni, s a munkaerőt nem tudjuk a szövetkezetbe csábítani. Olyan gondunk is van,

hogy ezt a szövetkezetet leginkább a fiatalok — akik nap mint nap részt vesznek a közös munkában — tartják, a jövedelmük viszont nem közelíti meg azokat, akik jöszörellel egyetlen egy órát sem vesznek részt a közös munkában, viszont a jövedelmük elérheti az évi 250 ezer forintot. Ez politikailag káros. A szövetkezet alakulásakor félmillió forint értékű hoztak be a tagok, ma már 8 millió vagyonunk van. Mindezt inkább azoknak köszönhetjük, akik erejük, fáradságukat nem kímélve, naponta helytállnak a közösben. Ezért határoztuk el, hogy rendezzük a szóróvanyterületeket, s akik több holdon termeltek eddig szőlőt, gyümölcsöt napszámokkal, idegen munkaerővel, tehát családtagok nélkül, azokkal nem kötünk szerződést, s elveszük a területet, illetve egy holdat hagyunk meg.

Napszamos a közösben

Az idén ez történt Hegedűs Mátyással is, aki 1961 óta tagja a Homokgyöngye Tsz-nek. Édesanyjával hét hold területet vittek be a térszbe, s évenként a szabályoknak megfelelően megállapított százalékok befizették. Ez mintegy 23 ezer forintot tesz ki évenként. Hegedűs Mátyás viszont nem jeleskedett egyáltalán a közös munkában, 1967—68—69-ben 80—85 munkanapot teljesített, amit a részesművelésnek hasznosított szőlőben, gyümölcsösben ért el, 1970-ben viszont 150 munkanapot, tavaly 168-at. Gyakrabban előfordult, hogy amikor a közös munkában kellett részt venni, maga helyett napszámot küldött. Ez semmiképpen sem illik össze a szövetkezeti demokráciával és az emberek szóvá is tették többször.

A napjainkban divatozó termelési módszerek felett vitathatatlanul eljárt az idő Szatymazon is. Egy holdra ugyanis 80—100 munkanapot írnak a szövetkezetben, annyit fordítanak a termelőszövetkezeti tagok is. Nagyzütemben ez nem engedhető meg. Az sem, hogy lépten-nyomon különböző típusú területekkel találkoznunk, öreg szőlővel, szántóval, gyümöl-

csással. Ezért hozta a szövetkezet vezetősége határozatát, s végrehajtását megkezdte az idén, nagyzütemi táblák kialakítására törekedik, ami mindenképpen helyénvaló. A föld a szövetkezeté.

Hegedűs Mátyás nem nyugodott meg a szövetkezet határozatában, igazságtalannak tartotta és tartja, úgy véli, személyeskedés az egész. Perre ment a közös gazdasággal. Joga van hozzá, s némi alapja is. Ő maga is dolgozik a hét holdnyi szőlő-gyümölcsösben — édesanyja korábban meghalt — az árut különböző piacokon értékesíti, úgy, mint a hasonló módszerekkel dolgozó szatymazi termelőszövetkezeti tagok.

Nincs automatikus megoldás

Véleményét így summázza:

— Földet senkitől sem vettek el, kicirkalmazták valahogy, ráírták pityipalkóra, és ugyanúgy megmaradt annál, aki eddig is művelte. Csúpan tőlem akarják. En ezt bűnek tartom, és gazdaságilag megengedhetetlennek. Minden évben 23—24 ezer forintot teszek le a közös asztalára, tisztán arról a területről. Ha itt nagyzütemileg mondjuk roszot termelnék, legalább 25 hold termése szükséges ennyi jövedelemhez. Mert feltételezem, hogy azért akarják elvinni. Ha szőlő-gyümölcsöt telepítenek, azt is megérdem, rendben van, de a jelenlegi nagyzütemi gyümölcsösökkel se tudnak mit kezdeni, gazos és gondozatlan. Ezért kétekelek.

Nem egyedi esettel állunk szemben, olyan közgazdasági, politikai kérdés került ismét napirendre, amit már a korábbi években rendezni kellett volna, de most se késő. Az emberi humánus is szerepet játszott ebben, sokan úgy vélték, lassan-lassan nemcsak a szőlők és gyümölcsösök öregednek, hanem a gazdák is, és végül megoldódik magától. Hamis nézet ez. Jobb szembenézni ma a valósággal, mint a döntést a holnapokra bízni.

Sz. Lukács Imre

Pályázati felhívás

mezőgazdasági szakemberek számára

A Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa és a Központi Sajtószolgálat szerkesztősége pályázatot hirdet a mezőgazdasági termelőszövetkezetek vezetői részére. A pályázat célja, hogy az MSZMP Központi Bizottsága, valamint a kormány 1971. évi decemberi határozatainak sikeres végrehajtása érdekében feltárjuk és minél szélesebb körben közzé tesszük a mezőgazdasági szövetkezetek vezetőinek az üzemi- és munkaszervezésben, a közös gazdaságok vezetésében, a szövetkezeti munkaverseny és szocialista brigádmozgalom irányításában szerzett legjobb gyakorlati tapasztalatait, eredményesen alkalmazott munkamódszereit.

Ezért felhívással fordulunk a mezőgazdasági üzemek vezetőihez — tsz-elnökökhöz, elnökhelyettesekhez, párttitkárokhoz, főigazgatókhoz, főmérnökökhöz és üzemi-vezetőkhöz —, hogy a pályázat keretében írják meg azokat a személyes tapasztalataikat, gyakorlatban jól bevált, konkrét esetekkel, példákkal illusztrált vezetési módszereiket, amelyek megfelelő adaptálással más közös gazdaságokban is alkalmazhatók.

A PÁLYÁZAT LEBONYOLÍTÁSA ÉS FELTÉTELEI

1. A pályázatot két kategóriában hirdetjük meg:
 - a) a kedvezőtlen adottságú szövetkezetek vezetői;
 - b) az átlagosnál vagy annál jobb körülmények között működő közös gazdaságok vezetői részére.
2. A pályázatra beérkező írások értékelése két szakaszban történik:
 - a) Első szakaszban minden megyében külön-külön a megyei lap szerkesztősége mellett alakult zsűri bírálja el a beérkező írásokat, és azok közül a legjobbnak minősített 4—5 írást továbbítja az országos bíráló bizottságnak. A hátramaradt — Budapestre nem továbbított — pályamunkák közül megyei versenyen vesznek részt, a díjakat a kategóriában a Csongrád megyei Hírlap adja ki.
 - b) Második szakaszban a megyei bíráló bizottságok által beküldött írásokat a TOT és a Központi Sajtószolgálat által kialakított országos zsűri bírálja el, s közülük választja ki a díjazásra, illetve országos közlésre alkalmasakat.
3. Az országos pályadíjak, nagyzütemi kategóriánként külön-külön:

1. díj I. díj	7000 Ft
2. díj II. díj egyenként	5000 Ft
3. díj III. díj egyenként	4000 Ft
4. díj IV. díj egyenként	3000 Ft
4. A helyeseknek megfelelő pályadíjon túl, a szerzők megil-

lleti a megyei lapokban való közlésért a Központi Sajtószolgálattól járó egyszeri honorárium is. A pályadíjakat nem nyert, de a sajtóban közlésre került írások szerzői ugyan- csak honorárium illet meg.

4. A pályázatra küldött írások kiválasztás terjedelme 6—8 írtán gellő oldal.

5. A pályázatra benyújtott írások beküldésének határideje: 1972. december 1.

6. A pályázatot nyitja, s a pályamunkák beküldését frásón fel kell tüntetni a szerző nevét, beosztását, pontos lakcímét, a szövetkezet megnevezését és telepelyét.

7. A pályaműveket az alábbi címre kérjük beküldeni: Csongrád megyei Hírlap Szerkesztősége, Szeged, Sajtóház.

8. A pályázat eredményhirdetésére és a pályadíjak átadására 1973. január 15-ig Budapesten kerül sor.

TERMELOSZOVETKEZETEK ORSZAGOS TANACSA KOZPONTI SAJTOSZOLGALAT SZERKESZTOSEGE

BERCELI A. KÁROLY

Hullámsir

104.

— Nekem egy pad is jó — jegyezte meg, s körülnézett. — Ha kell, még állva is el tudok aludni.

— Lesz itt szalmazsák, ne félj — intette le Várady —, Lajos majd kerít egyet, s idehozza.

A fiatalember megköszönte a készséges meghívást, aztán fészkelődött, kortyintott, s végül némi zavarodottsággal kérdezte meg a mérnököt:

— Náci bátyám, maga nem tartotta gazembernek Rózsa Sándort?

— Nézd, fiam — csóválta a fejét Várady —, nem olyan egyszerű róla ítéletet mondani.

— Ugyan miért nem? — hördült fel a főügyész. — Rabolt, gyilkolt, tehát bűnöző volt. En az első alkalommal fölakasztattam volna.

— Ne olyan hevesen, Jóska — mészékelte Várday mérnök a fogát. — Más idők voltak azok, hiszen te is tudod. Német, meg cseh zsoldárok defelíroztak itt mindenfelé, üldözték a volt honvédeket, de mégis inkább a katonasírköveket, hiszen a szolgálat tizenkét évig tartott, ha nem tovább, s bizony kevés magyarnak volt kedve ahhoz, hogy az osztrák császárt szolgálja Lombardiában, vagy a fene tudja hol. A legények zömét a kényszerűség vitte rá, hogy elbújassanak, futóbetyárok legyenek, s mert élni kellett valamiből, hát rabolni és fosztogatni kezdtek.

— Derék dolog! — dühögött a főügyész, s belapult ábrázattal, egyre indulatosabban szította a pipáját. — A pályaudvarokon csak a postást dézsmálták meg, az országúton a postakocsit tartóztatták föl, s minden értéktárgyat magukkal hurcoltak, szegény emberek holmiját is — emelte föl a hangját —, a hírhedt

Farkas János a szegedi városháza elől kocsin vitt el egy vaspénztárt. Ez olyan tiszteletre méltó dolog szerinted? Arról nem is beszélve, hogy ménesekből, gulyákból lovat, barmot tulajdonát szaktították ki, aztán potom árért eladták őket a halasi vásáron.

— Persze, persz, ezt senkisé helyesli, de van az éremnek másik oldala is — védte a betyárokat a romantikus hajlamú szabadsághős, aki Ráday gróf tűzött szigorát is eltélte, és igazságtalannak tartotta. — Nemcsak a katonai szolgálat elől tértek rossz útra ezek a szerencsétlenek — hiszen a legtöbb akasztófán végeztek —, pedig biztos vagyok benne, hogy kedvezőbb körülmények között a java derék gazdember lett volna, hanem a visszaélések és a förtelmes nyomorúság miatt is. Jóska. Ezt nek is tudnod kell, hozzátartozik a mesterséghez. Micsoda kiuzsorázás folyt itt a nagybirtokosok, földesurak részéről! Az aratást tizenketted, meg tizenharmad részért végeztették, de a zsellérnek a elroktarmelés a vállánla kellett negyedbe, a repát harmadában, a trágyát meg ingyen kellett hordania, s még a vetésnél is köteles volt ingyen segídekezni. A cséplésnél a nagygazda ravaszul kívárta a törpebirtokost, ezek ugyanis nyolc százaléktól fizettek, s mikor már nem volt más munka, akkor a nagybirtokos csak öt-hat százaléktól dolgoztatott, s a nyomorult kénytelen volt ezt is elvállalni, mert rá volt szorulva. Koldús volt. Hát ez is hozzájárult a betyárvilág elharapódzásához.

Szekekerke, a vadász, aki alaposan ismerte a pusztát, mert puskával a vállán állandóan a határban kószált, nem most, hanem már jó harmára esztendeje is, nem lelkésült éppen a betyároktól, de a főügyésznel azért ő is megértőbb volt.

— Sok igazat mondasz, Náci — jegyezte meg —, de azért nem volt tanácsos velük találkozni még a magamfajta szegényembernek se. Mert akadt ám köztük kapcabetyár is szép számmal, aki egy jó kabátért is a gyonyverte az embert. Az a néhány pusztai kapitány a puszták legényeivel nem lehetett mindenütt jelen, aztán a legtöbb pásztort, juhász is összejátszott a betyárral, vagy némi részesedésért, vagy egy-

szerű félelemből. Betérni egy pusztai csárdába életveszélyes volt, mert ha berúgott a betyár, akkor nem nézte, hogy kit bicskáz meg. En is, ha véletlenül rámeztedett, inkább egy bokorban húztam meg magam éjszakára, mintsem hogy bekérdézkedjek egy pásztorkunyhóba, mert vagy levetkőztetve pucéran, vagy sehogy sem értem volna meg a reggelt. De azért az is igaz, hogy a sok igazságtalanság, könyörtelenség vitt rá sok jó szándékú legényt is a rossz életre, s ez tart már a török időktől fogva, a keservit neld!

— De ennyire csak a hatvanas évektől szaporodtak el — folytatta Várday Ignác —, s ez sem véletlen! A Bach-korszakot meg se említem, ez köztudott, ettől mi is megvadultunk, s csak a jöneveltségünk tartott vissza, hogy neki ne vágjunk a pusztának. De volt itt más is. Talán még emlékeztek rá, hogy a Duna—Tisza közén ekkor kezdtek el azt a hírhedt általános határrendezést. Persze, ez is sorozatos visszaélésekkel járt, s még több zűrzavarral. A földosztásokon sokakat — a legszegényebbeket — igaztalanul kisemmiztek, vagy olyan gyalázatos, távol eső földet juttattak nekik, melyet vagy nem tudtak, de meg nem is mertek megművelni, attól félve, hogy a végén, mire a földet termővé varázsolják, visszaveszik tőlük. Pálavleini is megtette, hogy miután rossz, használatatlan földjeit kuldús béről virágzó dohányültetvényekké változtatták, később felmondott nekik, s a hazatérőket szétkergette. Nos, a földosztás megmaradt olyannak, ahogy megcsinálták, s aki annyira rosszul járt, hogy megélni sem tudott a családjával hitvány kis földjéből, előbb-utóbb lopásra, rablásra, s néha bizony gyilkosságra is adta a fejét. Aztán meg szinte virtuusszámba ment, hogy ezeket a cseh német zsoldárokat kijátsszák, kibabráljának velük, de le is puffanták őket. S ez nem volt nehéz, mert már messziről észre lehetett venni őket a pusztán, olyan kakaúnak öltöztették fel őket a dízsos, tarka ruháikkal, meg fénylő csakóikkal, hogy a kezdő betyár sem tévesztett célt, s leshelyről sorra szedte le őket.

(Folytatjuk.)